

ELŐFIZETÉSI DÍJ HELYBEN:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
Félévre . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.

VIDEKRE POSTÁN KÜLDVE:

Egész évre . . . 6 frt 60 kr.
Félévre . . . 3 frt 30 kr.
Negyed évre . . . 1 frt 65 kr.

Mírdetési díj:

az elfoglalandó tér nagysága és alakja szerint, a ezen felül minden beiktatásnál 30 kr. kintostári illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

A „SZABADKAI KÖZLÖNY“ helyett

kiadja: Szalay László A. ügyvéd.

A szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII. kör, Virág-utca 337. hsz., hova a költségre számtalvelek, előfizetések és hirdetések intézendők.

Hirdetések felvételnek: a kiadó hivatalban.

A „Nyiltér“ sora 15 kr.

Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap. Egyes szám ára 15 kr. Számonként kizárólag a szerkesztőnél kapható

Rendőrségi botrányok korszaka.

E rovat alatt, még ha napi lap volnánk is, — állandó közlemény sorozatot hozhatnánk.

Nincs nap, de talán nincs óra a nap bármely szakában, hogy rendőrközögeink ellen jogos panasz fel ne merülne.

Hiszzen volt nekünk rossz kapitányságunk ez előtt is, de legalább elfogadta a jó tanácsot ha hibázott és iparkodott hibáját jóvá tenni, ha arról felvilágosították.

Ma?

Nem úgy van. A mostani kapitányok előtt nincs jog, nincs becsület, nincs személyes szabadság, nincs semmi, amit tisztelni tudnának. Tudatlan göggel és határtalan önkényvel belé-gázolnak ezek az emberek nemcsak a házi tűzhely szentségébe, letiporják nem csak a személyes szabadságot, hanem megbecstelenítik még a női szemérmel is!

Nehéz vádak ezek, súlyos szavak, de nem lehet eléggé kemény kifejezéseket találni, ha az ember látja, hallja sőt tapasztalja a kapitánysági barbarizmust.

Csak egy futtában két esetet mondunk el, melyek e hó 8., 9. és 10-én zajlottak le.

1-ór. E hó 8-án este egy legényt a sötét időben hátra üt valaki. Nem ismeri a tettest, de beugrik egy legközelebbi kocsmaszobába, melynek ajtaja éppen nyitva volt. Alig egy perc múlva beugrik egy másik legény is juttatva, hogy szintén hátra ütöttek. Utánuk nyomban ott terem a csend

T Á R C Z A.

„A budapesti társaság.“

E cím alatt egy vaskos kötet jelent meg a könyvpiacra, mely szokatlan tartalmánál fogva nagy feltűnést keltett. De meg is érdemli a figyelmet. Bemutatja hazánk, de különösen a fővéros nevezetes férfait s közül mindenkiről egy egy kis életrajz félért. még pedig oly alakban, hogy az illető nem is haragudhatik érte.

Ismerteti e könyv a kormányt, az országgyűlést, a magyar tudományos akadémiát, Highlife és Gentrít. pénzvilágot, irókat és művészeket, a magyar nőket és beszél végül a magyar ifjúságról is.

Elő egyéneket szerepeltet, s az maga is egy kiválóan érdekes oldala a könyvnek, ha már maga a mozaikszerű összeállítás érdekessé nem tenné.

A könyv írója ismeretlen, még a név sem szerepel rajta s állítólag több író állította össze.

Az érdekesnél érdekesebb rajzok közül bemutatunk egyet mutatványul.

A legeredetibb s egyúttal egy egész emberöltő óta a legérdemesebb magyar tudósok egyike Ballagi Mór.

Mózes vallásban született és nemcsak egyik leghatalmasabb oszlopa a magyar kálvinistaságnak tudományban, de egyike a magyar nyelv-tudomány leghatásosabb veterán bajnokainak. Mestere nemcsak a hébernek, syrochaldnak, arabnak, de a magyar német szó-

és rend embere egy komiszárius két mihaszna Andrásával s az első legény azon felszólalására, hogy öt valószínűleg a később érkezett legény ütötte hátra, a komiszárius megfoghatja az utóbbi legényt, kezét összekötözteti, üti, szurja, és amikor ez panaszos hangon kérdi, miért cselekszik ezt vele? a komiszárius Isten káromlások között revolvert ránt elő, és a megkötözött legényre süti. A szegény megkötözött legény szerencsére megbillent, a golyó nem őt éri, hanem egy mellette álló egyén gombját és ruháját letépte, a ruhából kiszakított egy drb vattával a falba furdok.

Ez a golyó lapunk szerkesztőségénél van letéve, honnan illetékes helyére a bftó törvényekhez kerülend.

A lövés után a megkötözött legényt az utcára lökik ott ismét összeverik, bekisérik a rendőrséghez és lezárják.

2-ór. Másnap azaz december 9-én a lezárt legény édes anyja panasza megy Szalay ügyvédhez és kéri nevezett, vételné fel fiát a kapitányságnál kihallgatás végett és bocsájtassa szabadon, hiszen 10 tanuval igazolhatja a már fentebb általunk elmondott gonosz indulatu rendőri önkénykedést az ártatlan legénynyel szemben. Az ügyvéd bemegy Milassin alkaptányhoz, az ismét bemegy Hevér főkapitányhoz és kijövet előadja, hogy a lezárt legény utonállásért van letartóztatva, de miután a komiszárius urnak még nem méltóztatott ez ügyre vonatkozólag beadni jelentését, a letartóztatott egyént kihallgatni sem lehet, annál kevésbé lehet szabadon bocsájtani. Majd délután. Déli 12 óráig kezeim megláncolva

tár irodalomnak is és a mi bizonyára nem legkisebb érdeme, oly gyermekeket nevelt a hazának a kikre önértettel tekinthet tudományosságunk minden barátja. Egyik fia mint a politika szép képzettségű tanára működik a sárospataki jeles főiskolán, másik fia mint tör-ténettudós, nem csekély feltűnést keltett oly érdekes mint becses munkáival, melyek őt már is akadémiai tagságra érdemesítették. De Ballagi nemcsak saját fiából nevelt a hazának tudósokat. Tett ő jót évtizedeken át más ember fiával is, valahányszor csak azt hihette, hogy a fiatal tehetségre tett áldozat majdan dus kamatokat fog hajthatni a haza közművelődési ügyének. Valóban nem csekélyebb érdeme Ballaginak azon erkölcsi támogatása is, a melyben egykor világhírű utazónkat Vámbéri Ármint úgy bel-, mint külföldi összekötéseivel fogva részeltette.

Ballagi Mór nevéhez sok tréfa fűződik.

A legmulatságosabb dolgokat felőle mint bál látogatásról meg mint teológiai tanárról beszélnek. Állítólag, azaz, hogy több mint állítólag egyszer így szólott teológiai hallgatóihoz: „Jog és kötelesség annyira együtt jár, hogy egyik a másik nélkül nem is képzelhető. Csak annak lehetnek kötelességei valaki irányában, a kinek ezen valaki irányában jogai is vannak. Értették uraim? — Igen is megértették.

— No hát ha megértették mondja meg nekem pl. Farnos, hogy minő jogaink vannak nekünk az Isten irányában?

és hogy e gyalázatos főkapitányi eljárás öngyilkosságba nem zavarta, csupán annak köszönhető, hogy édesanyja folyton nyomában volt gyászos gondolatokkal foglalkozó gyermekének.

Hát van-e fogalma az ily főkapitány-nak a női szeméremérzet és becsületről, ha így tudja megsérteni egy 17 éves tisztességes család leányának legdrágább kincsét, — becsületét?!

Na már engedelmet kérünk a kifejezéseikért, de keveset mondunk, ha azt állítjuk, hogy az ily főkapitányt hivatalától nem felfüggeszteni, de abból kidobni kellene.

Mi csak azon csodálkozunk, hogy annyi botrány után, ami csak hirlaplilag közöltünk ez ideig nem néz utánna a főispán, hogy a kapitányság ellen kivétel nélkül szigorú vizsgálatot tartson. De hát komolyan kívánjuk-e ezt a főispán urtól?

Nem. Hiszen ha ez megtörténnék, meg lenne hazudtolva az a régi elv: „ki-ki a maga ér-jének örvend.“ Ezt pedig értsé olvasóink közül mindenki úgy, a mint kedve tartja.

K. Tüd.

Törvényhatósági közgyűlés.

Tartott f. évi december hó 6-án.

Elnök: Mamuzsits Lázár polgármester, jegyző: Kuluncsits József főjegyző.

Elnöklő polgármester a közgyűlést megnyitottnak nyilvánítván felolvasott Csantavér község előjáróságának átírata, melyben értesíti e város hatóságát, mint kegyurat, hogy főtiszt. Lux Nep. János esperes és csantavéri plebános ez évi november hó 28-án meghalt s temetése november hó 30-án lesz.

— Várjunk hát egy kissé, majd talán haza jön.

Hogy hogyan végződött e jelenet? Ezt jobban tudják elbeszélni Debrecenben, kolbász-dus Bánki bácsi vendégei, mint Budapest irodalmi világa.

Ez sem a legunalmasabb történeti képe a Ballagi Mór szórakozottságának.

Az ötvenes évek elején még nem igen utaztak az alföldi magyarjaink. Egy derék alföldi félig-meddig még mándlis református presbiter, gazda emberről van szó, a ki szintén nem igen volt még távol a falujától. A legmesszebbiik pont, ahol valaha megfordult, Nagy-Körös volt, nem is látott soha életében még egyébb emeletes házat, mint a nagy-körösi kollegiumot.

Egyszer azonban még is csak fölvetődik Budapestre és beállit papjának ajánló levelével ügyes-bajos dolgában, korom fekete éjszakának idején sátoros szekerén Ballagi Mórhoz, a kinek a maga utja-módja szerint már akkortáiban is sokkal nyomatékosabb összeköttetései voltak, semhogy az ember, a priori gondolná.

Ballagi Mór szívesen fogadja, megvacsoráltatja, lefekteti, másnap megis papramorgóztatja és elviszi magáva ahhoz az urhoz, a kinek pártfogásáért az alföldi atyafi voltaképen törekedik vala. Mennek, megdélnek utcáról utcára, az alföldi atyafi nem tud hova lenni a nagy báméskodástól. Ejnye, ejnye, presbyter uram, jőjjön már no, — hogy soha sem érünk el az elemózsiahoz.

— Mennek, de hát mikor itt annyi

— Az isten irányában csak nem lehetnek jogaink?

— No hát lehetnek-e akkor vele szemben kötelességeink?

Erre aztán Ballagi theologusai természetesen úgy elámultak, hogy még ma sem tudják, hogy hol szakadt vége ezen előadásnak.

Ballagi Mór híres a szórakozottságáról.

Korabeli férfiak beszélnek mint megtörtént tény, hogy egyszer, midőn már nagyon belefáradt a tanulmányozásba, felöltözött szép fekete ruhába, vette kalapját és elballagott hazulról, hogy kiszellőztesse a fejét és szórakoztassa a kedélyét valamelyik ismerőjénél.

Bejárja a Váci-utcát, bejárja a dunapartot, el is fáradt már a sok járás kelésbe, de még mindig nem tudta, hogy hát tulajdonkép kihoz is menjen látogatóba?

— Megvan, gondolja végre magában, — elmegyek Ballagi Mórhoz.

És csakugyan befordult a Lipót-utczára, innét a Szerb-utczára, benyit a saját maga házába, rá akar nyitni a saját hálószobájának az ajtajára, de az ajtó zárva van.

Mit csináljon? Megpróbálja, kopogni fog; hátha még is ajtót nyitnak s nem vesz kárba a fáradsága.

És csakugyan kopog.

— Kit tetszik keresni? kérdi egy idegen ember, a ki őt nem ismerte, de a ki hasonló járatban volt.

— Én Ballagi Mór-t keresem.

— No én is azt.

Ezen átirat — mintán a város a gazd. tanácsnok s főjegyző által képviselve volt — mely részvét mellett tudomásul vétetett.

Ezután felolvastatt Gálffy György s társainak kérvénye, melyben a kalocsai bibornok-érsek ő eminentiájához felterjesztést kértek intéztetni az iránt, hogy a csantavéri plebánosi állás betöltése végett a pályázatot 6 hóig terjedő határidővel iratná ki.

Ezen kérelem a közgyűlés részéről — mely a szervezési szabályzat 36. §. 24-ik pontja értelmében csak rom. katolikus tagokból állt — egyhangulag elfogadtatott s a felterjesztés elkészítésével a főjegyző s Antunovits Máté bizottsági tag lett megbízva.

Ezen felterjesztés és kérelemnek azonban — mint tudomásunkra jutott — alig lehet eredménye, miután a pályázat már november 30-án ki lett írva. De különben is semmi értelme nincs.

„Szinházunk érdekében.”

Lapunk bőven foglalkozott ez ügyvel, de miután új kézből vettünk egy védelmet, közöljük azt is, hogy ne vádoltassunk egyoldalúsággal, Ime a beküldött apologia:

„Tekintetes szerkesztő ur! Becsés lapja f. évi 49. számában dr. Sziklai Soma ur „Szinházunk érdekében” című cikkben arra a meggyőződésre jut, hogy „hatóságunk az egyik oka a közönség resensusanak a jelen legi szini előadások ellen”. Hibáztatja a városi hatóságot s a szinügyi bizottságot, hogy Tóth Bélát s nem a szerinte „bizonyos kellemtelen születési hibában szenvedő” Mosonyi Károlyt választotta meg szinigazgatónak.

Meg lévén győződve tekintetes szerkesztő ur igazság szeretetéről, nem kétkedem benne: meg fogja engedni, hogy tisztelettel alólt, mint szinügyi előadó, a megtámadott városi hatóság védelmére kelek, s a meg nem érdemelt támadásokat visszautasítani igyekszem. Tekintetes szerkesztő ur a hivatkozott cikket kísérő megjegyzésében azt hiszem legjobban találta el a közönségnek a szinház iránti részvételese valódi okát, midőn azt a jelenlegi mostoha viszonyokban kereste. Hogy ehhez sok minden más is járulhat, igen természetes, de hogy a fők a mostoha esztendőben fekszik, meggyőződhetik bárki, a ki a többi városok szinészetét figyelemmel kíséri, olvashatja, hogy a szinigazgatók mindenütt a közönség részvételeseivel küzdenek.

Voltak esztendőik, midőn oly társulatok működtek szinpadunkon, a melyek a jelenlegit távolról sem közelítették meg, s mi történt? a közönség folytonos telt házak mellett szidta a társulatot, de azért másnap ismét elment néhány órára mérgeledni.

Ha a szinügyi bizottság s a városi hatóság bárkit választott volna ezen pénzügyi tekintetben kedvezőtlen évben, mindenki ki lett volna téve a részvételeseinek.

Hogy azonban a részvételese egyéb körülményekből is keletkezhetett, nagyon természetes.

a kollegium, a hány a ház, ezen a pesten. — Meghiszem én azt, mond Ballagi Mór, egész természetesen. — De hát ki fia építette ezt a menykő sok kollégiumot erre a Dunapartra? — Hát kit egy lakatos, kit egy pintér, kit egy szabó mester. — Elvégezték a látogatást, s elhatározták, hogy majd együtt fogják megenni a szép asszony főztét. — Menjen csak bátyám s ha oda talál, a hova mutattam, mehet gyalog is, ha nem talál, hát üljön be egy berkocsiba s rendelje meg előre az ebédet. Nekem egy kis dolgom van még, de ott leszek félóra múlva. S ezzel rohant tovább, mint a hogy abban az időben még szokott. Azóta lassabban jár, mert ma már nem csak egy három emeletes házat kell bejárnia a sajátjából.

Hát bizony a presbyter bátyánk sehogy sem birt eligazodni. Nézelődik eleinte jobbra, balra, hogy melyik is hát az a kollegium, a melyiket neki a nagytudományu professor ur a szépszószony főztére való tekintettel kijelölt vala?

Egyáltalán nem birt ráakadni arra a kollegiumra a szeme. Leült hát a dunapartra és várta Ballagi Mórt nagy busan. — Várta délig, várta ebéd idejének utána, várta késő estig, — becsületes lefekvés idejéig, de a ki csak nem jött, az Ballagi Mór vala.

Ehes volt már rettenetesen, de mozdulni nem mert a helyéről. — Ennyi sok kollegium közt, ennyi tenger nép

A közönséget már az idény elején némileg visszariasztotta a bérletnél követett azon eljárás, hogy az igazgató a bérletet az egész idényre kívánta leköttetni, a mihez a mi közönségünk — ismeretlen társulattal szemben — kedvet nem érezt.

A páholyjogért fizetendő összeg magassága — azt hiszem — a szinház látogatástól senkit sem tarthatott vissza, mert a 20 frtot — mivel a szabályzat még nincs jóváhagyva — senki sem tartozik lefizetni, de később is csak arra lesz kötelező, a ki páholyjog birtokos akar lenni, a ki erre jogot nem formál, az a 20 frtot nem fizeti, habár páholybérlet lesz is.

Hogy a szinházlátogatás iránti kedvet nem fokozza az sem, ha egyes, kevésbé óhajtott darabok rövid időközben kétszer, sőt háromszor elővételnek, kétségtelen, hogy a szinigazgatóság által a szerződés ellenére követett azon eljárás, mely szerint pénteken is előadást tart, a pénteki szünnapokhoz szokott közönségünknek visszatetszéssel találkozik: az bizonyos.

De megtörtént ez Mosonyi alatt is, midőn a „Koldusdiák”-ot — Szabadkán, ahol csak egy szinházi közönség van — tízenháromszor adták, csak hogy akkor abban az évben a város szántóföldjei jó nagy része után 40—50 frtot kapott holdankint, míg az idén 20 frtért sem képes kiadni.

Ne okozzuk tehát azt a különben is sokszor méltatlanul megtámadott városi hatóságot azért, hogy a szinház üres s hogy Tóth Bélát s nem a „közvélemény” kívánta Mosonyit választotta mert talán nem is volt annyira hibás, hogy Mosonyit — a ki folyamodványához társulata névsorát nem is csatolta — aradi s nagybecskerekai sikerei után meg nem választotta.

Ne bántsuk a korábbi szinügyi bizottságot, melynek tagjai dr. Sziklai Soma urnak a hivatkozott cikkben használt kifejezéseit meg nem érdemlik, mert Kovácsits Ágoston, Dr. Antunovits József, Mamuzsits Ágoston, Szalay László, Hevér Géza, Lénárd István, Mucsi Gy., Macskovits Titusz habár nem is annyira mint dr. Sziklai Soma ur, de talán mégis hozzászíthatnak szintén a szinészethez; s ne feledjék, hogy egy ily bizottságban nem elég, ha csak oly tagokból áll, a kik a szinészi előadásokat tisztán irodalmi szempontból bírálni képesek, hanem szükséges, hogy oly tagjai is legyenek, a kik a szinészet iránti érdeklődésük hosszu ideje alatt szerzett gyakorlati jó tanácsaikkal mozdíthatják elő ezen nemzeti ügyet.

Hogy a szinigazgatóság a fővárosi jelesebb művészek vendégserengetése által a szinházlátogatás iránti kedvet mennyire képes emelni, meggyőződünk a mult télen, midőn Pálmai Ilka kitűnő művésznőnk megjelenésével a már-már oszlásnak indult szintársulatnak szép anyagi sikert biztosított.

Hogy több páholy ez évben az illető családban uralkodó gyász miatt nem lett kibérelve, ez megint a jelenlegi társulatnak nem roható fel, valamint az sem, hogy több tekintélyes vagyonos család a szinházat egyáltalán nem látogatta.

Ne bánt uk tehát egymást, hanem igyekezzünk a mennyire lehet e szent ügyet közös egyetértő s egymást buzdító akaratral elősegíteni, de a tőlünk nem függő elemi csapásokból keletkezett bajokat megnyugvással tűrni.

Remélve, hogy ezen kötelességzülte soraimnak tekintetes szerkesztő ur becsés lapja jövő vasárnap számában helyt adand, maradtam

Szabadkán, 1885. évi decz. 8-án
Tisztelője
Kuluncsics József,
főjegyző, mint szinügyi előadó

Kuluncsics József főjegyző ur fönti levelére érdemlegesen nem akarok vonatkozni, mert félő vagyok, hogy a már három felé ágazó polemia elsekélyül s mert lehetséges, hogy Kuluncsics urnak van motiválásával igazsága, (és nem nekem) s lehet hogy mindkettőnknek. S azért csak egy kis helyreigazítást. A főjegyző ur által említett urak előtt én is kalapot emelek s azok bizony sem a nyárspolgár se a fuvaros kifejezés alatt nem értették. Az én meggyőződésem egy korábbi évre vonatkozik. Nomina sunt odiosa — de azért a főjegyző ur tudja, hova czélzolok. S ezzel elhallgatok, mert az én első cikkem eszmemenete ügyis már más mezőre lett terelve. Első felszólalásomban a nemzetiségre, hazafiságra s izlésre appelláltam, a másodikban bizonyos emelkedettebb felfogásból kiindulva a népszínház izlett rontó hatását tárgyaltam — s ime, egyszerre csak azt veszem észre, hogy Sziebenburger Károly helytelen bérleti szabályzatról beszél, a szerkesztőm átvitte a temat multkor a Wertheim pénzár ürességére és ime most már a főjegyző ur még tovább megy és a szinházzal kapcsolatban a szántóföldek jövedelmességéről és megfogyott árendáról elmélkedik. Bizony, bizony, jó lesz a szinházi témával fő hagyni, mert ki tudja, hogy jövő héten már az árendáról hova lyukadunk tovább.

Dr. Sziklai Soma.

Reflexió Tisza Kálmán jubileumának megéneklésére.

Nem foglalkoznánk vele, mert már ugyis elcsépelet dolog, ha laptársunk, a „Szabadka” s illetve annak „becsületes igazmondó” fő-főnapismosa annyira nem volna ki a nyert választással, és ha a „Bácskai Ellenőr” Vojnits Lukács, a küldöttség kimagasló alakját nevéstárgyává nem tette volna.

A „Szabadka” közli megének és városaink dicsőbeszédét és az arra nyert választásokat. A mi városunk küldöttségének az első hivatalnok azt is mondotta, amit a többi küldöttségeknek mondott, de miniket még azzal is megtisztelt, mit meg nem érdemeltünk: „kivánja, hogy városunk mint a magyar állam egyik fontos városa, ha nem is nyelvi tekintetben, de szívben lélekben magyar város fölvirágozzék.” Ha ezt egy, bunyókóbul alakult küldöttségnek mondja, még értjük, de a midőn ilyesmit egy igaz magyar diszküldöttségnek mondanak, ez már szégyen egy küldöttségre, mint magára városunkra.

Tehát a mi városunk nyelv tekintetében nem magyar város „az ország első hivatalnokai szerint,” de szívben lélekben az. Ugyancsak jól ismeri városunkat, ha ilyen szépen bókol.

Egy 60—65 ezer lakossal bíró városra, melyben nyelvre nézve, talán csak egyegyedrés nem magyar, de ezek közül is sokan beszélnek — a kik akarják — a magyar nyelvet; tehát a hol csak mintegy 15—16 ezer lakos nem tisztán magyarajkú, ezt a területre és lakosságra nézve — kis megyét, így arczul vágni, csak is elfogultságból és a bunyevác vezéréket illető qualificálhatlan hizelgésből lehetett.

És hogyan énekl meg ezen arczulütést a „Szabadka”? Ezeket mondja: „Az ország első hivatalnokainak, a miniszterelnöknek a válasza nemcsak igen nagy fontosságú, hanem egyszerűsége fényes elégtétel városunk nem magyarajkú s hazafiai érzelmeibe annyiszor méltatlanul gyanúsított polgártársaink számára, mert ime az ünnepeit első hivatalnok, ország-világ előtt constatálta hazafiságukat.

Ez ezen közzététel egy tanár, mint felelős szerkesztő lapjában látott napvilágot, s talán nyelvre magyar származású egyén tollából.

Hát ki nevezte a szabadkai bunyevácokat eddig Szabadkán hazafiatlanoknak?

Senki?

Hanem igenis hazafiatlansággal vádoltattak vezetőik, a kik Szabadkán a bunyevácot ellenségévé tették a magyarságnak, hogy saját czéljaikra felhasználhassák. Ezt nem akarja tudni „az ország első hivatalnokai és nem is akarja hinni.”

De hogyan is hihetné, midőn a szónokló polgármester Mamuzsich Lázár hátamögött ott állt bajsai id. Vojnits Lukács kimagasló alakja?

A Vojnits famillát sutba dobta a jelenleg uralkodó Mamuzsich—Antunovics szövetség. Oda, a mely bizottságba képzettséget kellene beválasztani, mint p. o. s közigazgatási bizottságba, a kilépő Zomboresevits Ferencz, Szarvassy Ede, Dr. Pertich József és Birkás Gyula, 4 ügyvéd helyett, Gálffy György gyógyszerész, Dulics Jenő, Hoffmann Antal és Kopilovits Lukács földmívelő polgárokat választotta be a szövetség.

Tehát a Vojnitsokat és különösen Vojnits Lukácsot, csak akkor veszik elő a midőn cerimoniáznak és statístára van szükség.

És ilyenkor maga Mamuzsich Lázár polgármester személyesen teszi a tiszteletet, annál a Vojnitsnál, a kit és a kinek familláját a „Bácskai Ellenőr”-ben uralkodási vágyból maga a polgármester és társai annyiszor meghurcoltak. Mondhatjuk nagy megtiszteltetés Vojnits Lukácsra. Más ilyen körülmények között ajtót mutatott volna, de Vojnits Lukács megtiszteltetésnek vette, hogy Mamuzsich Lázár dicsőbeszédét megjelenezhette. Igazán nagy szerep egy szép multú, vagyonos emberre; no de ez gustus dolga.

A „Bácskai Ellenőr”-ben ezt olvasuk: „Eztől a miniszterelnöktől. A szabadkai küldöttséget is igen szívesen fogadták. A miniszterelnök ugyan örvendett id. Bajsai Vojnits Lukács volt orsz. képviselő megjelenésének, kit már évek óta nem látott és kihez baráti kötelek fűzi, ugyszintén Péchy Tamás az országház elnöke is magyarosan megölelte egykori régi jó barátját. Meg is irigyelték sokan Vojnits Lukácsnak ezt a szíves fogadtatását. Min denfelé kérdezte, ki ez a deli levante? No ha id. Bajsai Vojnits Lukács csak erre a fogadtatásra és dicsőretre vágyódott megkapta és ha a „déli levante” gunczimet szintén bóknak veszi, ez megint gustus dolga.

Milyen rendkívüli kitüntetés egy elnöki ölelés! Egy öreg kóristával találkozik egy jélas művész hosszú idő múlva s ez örömeben a szinpadon megöleli az öreg a ki annyiszor fújta mellette a kórust és azt a többi karénekesek megirigyelték.

Br. Eötvös azt mondja: „iparkodjál kitűnni, óvakodjál feltűnni.”

Es a tiszteleges multú tekintélyes idős polgár, milyen olcsó módon akart feltűnni Mamuzsich Lázár háta mögött. S mit nyert jutalmul, egy őlelést, ennek hízolgó közhírre tételét s egy gunyos titulus „déli levante.”

De hát a „Szabadka” kedveért mi meg közöljük a torontálmegeyi szabadelvű párt küldöttségéhez mondott köszvő beszédet: Torontálmegeyi szabadelvű pártjának küldöttségét Hadfi Döme vezette s beszédére Tisza Kálmán a következőket válaszolta: „Midőn köszönetemet fejezem ki egy a megjelenteknek, mint köldöknek a szives megölelézésért és a hozzáim intézett lelkes szavakért: beismerem, hogy ezen most előttem álló küldöttség megjelenése nagy örömet szerzett nekem. Mert ez itt tényleg bizonyítéka annak, amit ugy is tudtam, hogy Torontálmegeyben és a torontálmegeyi szabadelvű párt kebelében azon szép megyének különajku lakosai, nem mondva le saját nemzetiségi tulajdonaikról egyaránt tudnak hívei lenni a magyar államnak. (Eljen! Zsvivio!) Mep arra kérem, s ez buzgó kérésem a haza minden fiához, — hogy a főczél, melyet magunk elé tűzünk, az legyen, hogy a hol megvan ez érzés, ott megmaradjon, a hol pedig tán itt-ott nincs meg, ott létre jöjjön.

Szabad lehet ellenkező irányu politikai nézeteket hirdetni, de azt tartom, hazafiai kötelesség ellenállni minden oly lépésnek, mely az e haza különböző fiai között egyetértést megbolygatná. Torontálmegeyi és ennek szabadelvű pártja ezt régen aelátta, — és mint most is mutatkozik — szép sikerrel törekszik erre. — Engedjék, hogy ismétlem e fálelti örömem és elismerésem kifejezését és hogy magamat szíveségükbe ajánljam. (Hosszantartó lelkesült éljenzés, zsvivio és szetreaszka.)

A jelen beszédet követő „zsvivio és szetreaszka” kifejezések olvasása után azt következtetjük, hogy ebben a küldöttségben magyarok, szerbek és oláhok vettek részt. Ha ennek a küldöttségnek mondják azt amit id. Vojnits Lukács és társainak mondottak, még értjük. De ugyan mi vezérelhetette az ország első hivatalnokát arra, hogy a mi városunk lakossága nyelvre nem magyar, mikor a küldöttségben egyetlen egy bunyevác sem volt és csak éljént hallott a dicsőbeszédre? Talán abból hogy bunyevác származású volt a szónok? Vagy azt hiszi, hogy már elbunyevácsozott az egész város? No hála az égnek ez még nem történt meg, hanem megtörténhetik, ha id. Bajsai Vojnits Lukács és hozzá hasonló uri emberek eszközül fogják magukat dobni oly alkalmakra, a midőn Mamuzsich polgármester ünnepi beszédét kell megjelenezni.

Színház.

Múlt heti műsor: Gasparone (Müllöcker operettje.) A feleskei nótárius (Gaal népszínműve), A tót leány (Almágyi Tihamér népszínműve), Nóra (Csiky drámája.)

Gasparone. Müllöcker újabb operettjének előadásában úgy az egyes szereplők éneke valamint az összjáték teljesen kielégítő volt. A zene egyes szép részletei alkalmat szolgáltatottak úgy Pósfay Ella k. a-nak tehetsége újabb bebizonyítására, mint ahogy alkalmat szolgáltatott a közönségnek, hogy tapsaival elismerését fejezze ki Zajonghyval szemben szabatos és biztos énekéért és élénk játékáért. Zajonghy egyáltalában minden föllépésével tanúságot szerezhett magának arról, hogy a közönségnek változatlanul kedvence maradt máig. Reméljük a jövőben is. — **Kissné Katicza** ki szintén a közönség rokonszenvét bírja minden föllépésekor s ki például Magdolnában és a Furcsa háborúban, amott temperamentumával emitt énekével, teljes színpadi sikert aratott. — Gasparonában, különösen egyik couplet-jával frenetikus tapsot kapott. — Férjét **Kiss Ferkó**t teljes dicsérettel említhetjük föl viszont **Berzsenyi** Juliára vonatkozólag, ki különben mindig élénken játszik, ki kell jelentenünk, hogy énekében azokat az összefacsart hangokat még most sem igen tudjuk dicsérni. — **Szigethy Lujza** — e kecses kis énekesnő — tarantella-dalát a közönség dacpóval tette ki végül elismeréssel említhetjük föl **Dezséri** podesta alakítását.

A feleskei nótárius, Gaal örökifjú darabja ezuttal is nagy közönséget vonzott, amiben bizonyára része volt **Horváth Ferencz** fölléptének is. Jeles vétéfán színészünk, ki egykor éveken át kedvence volt közönségünknek, egészséges humorral és jóízű zamattal játsza a jó öreg felesket. — **Kiss Ferkó**ról ugyanazt mondhatnánk a Bacur Gázi szerepében. — Amde határozottan meg kell rónunk **Balászi**-t, a ki Othellóból caricaturát csinált és játékaival persifálta a halhatatlan britt költőt. Ő tudja, miért. Mi úgy hisszük, hogy Balászi urnak mint jellemzésnek örülnie kellett volna, hogy ha már nem játszhatja el Othellót egészen, legalább egy jelenetben mutathatja be magát a közönségnek. Neki mint színésznek tudnia kell, hogy miként kell elvállalt szerepét eljátszania, tudnia kell, hogy a mókázás a nótárius szerepében van és nem az övében s végre tudnia kell, hogy Szabadkán játszik és nem falu végén. Az ilyen játékot különben nem kell elítélni az önmagát itéli el. Ennek kapcsában egyszersmind megröjünk a rendezőséget is, amely a próbán látta, hogy Balászi hogy játsza szerepét s még sem tett intézkedéseket a botrány elhárítására. Vagy nálunk a darabok maguktól rendeződnek?

A tót leány az újabb népszínmű-irodalom egyik félszeg irányának terméke. Akár elismerjük, akár nem ismerjük el a népszínművet műfajnak, annyi mégis tagadhatlan, hogy annak magyar személyeket kell színe hozni, magyar szót kell hangoztatni, magyar népeletet festeni. Ebben van a népszínmű létjogosultsága. És mégis legújabbban lábra kapott egy oly irány (melyet a kritika nem stigmatizálhat eléggé,) amely idegen elemet, idegen dallamot, idegen szokásokat, idegen kiejtést, idegen táncot hoz népszínművekben a színpadra s mig régiebb, jó termékeinkben a tot, a cigány a zsidó csak epizód-alak volt, addig legújabbban megszületett a „Tót leány” melyben végig tót dialektus és tánc járja, a „Cigány Panna” melyben a hős nő egész este cigányosan selypit s végre az „Arendás zsidó,” melyben a személyek egész este kaftánban járnak, zsidó-német jargonban beszélnek a magyar népszínmű Muzsa nagyobb, akarom mondani kevés dicsőségére. — A mi az előadást illeti: volt móka, okoskodás, rögtönzés elegendő a karzat örömére. Mi azonban diszkrebité játékot óhajtanánk s feltételezzük minden ambiciózus színészről, hogy egy művelt ember mosolyát többre beosulja a műveletlen karzati közönség hahotájánál. A színész ne ereszkedjék le a profanum vulgushoz, hanem emelje azt föl magához. **Berzsenyi** Julia, **Zajonghy**, **Balászi**, **Kiss Ferkó** **Berzsenyiné** Adél s **Dezséri** kiemelendők egyébként. Nagy Vilma szokott elevenségével és fürgeségével játszott. **Ferenczi** Józsefet pedig a közönség egy szépen előadott népdalért megtapsolta.

Nóra Csiky Gergely ama darabja

mely az akadémia jutalmától elűtett és a nemzeti színház deszkáin sem tudta magát rehabilitálni. A fővárosi kritika pedig két táborra szakadt miatta s mig az egyik oly műnek mondja „melynek értéke mindenkorra megmarad,” addig a másik elhibáztatnak, hevenyészettnek s olyannak mondja, melyből „hiányzik a költészet fénye, a vér melegsége s a szív hallható dobbanása.” — Mi természetesen óvakodunk ily nagy igényű és nevű szerzővel szemben általános beható kritikától s csak annyit jegyzünk meg, hogy a mű hatásos jelenetekben gazdag s hogy a szerző sok gondot fordított a pszichologiai jellemzésre, bár ez teljesen nem sikerült, különösen Nóra jellemzésénél s mi is megokolatlanok tartjuk, amaz elhírtelenkedést melylyel a hős nő magát egyik férfi karjaiból a másikba veti. Hogy pedig egy megirt és át nem adott levél drámai összeütközés alapjául nem szolgálhat, azt mai napság már fölösleges bővebben megvitatni. — Attérve az előadásra, mindemelket teljes elismerésünket kell **Jelenffy Jolán**nak kifejezünk, a ki feladata magaslatán állott a s a ki szorgalommal és tanulmányal betanult szerepét (Nóráthévvél), erélylyel méltósággal s érzéssel adta elő. Kiváló módon sikerült neki a második felvonás végén szenvedélyes kitörése Lujza hercegnővel szemben s az izgatott, szenvedélyes önfeladás, melylyel magát Szerémi karjaiba vetette. Nem kisebb elismeréssel emlékezzünk meg a nászéji jelenetről, midőn Rolandot szenvedélyesen életének s szerelmének nevezi s gyors, sikerült átmenettel egyszerre irózzattal fölésmél. A kisasszony játékát a közönség tapsal és kihívással jutalmazta. — Roland szerepét **Aghy** sok jó akarattal és ügykezelettel játszta. Játékán és szavallatán meglátszott ugyan a kezdő színész de a szorgalmat és ambíciót buzdítani óhajtuk. — **Dezséri**, mint mindig, ügyesen játszott, csak az kár, hogy **Morgán** személyéből nagyon is torzképet csinált. — **Aranyosinak** kitűnően sikerült az öreg Maróthy szerepét — tönkre tenni. — **Balászi** nem domborította ki elég markáns vonásokkal **Sinzen**dorfi alakját. **Szepesi** szorgalommal és több helyütt sikerrel játszott. Kár, hogy itt-ott alpáthosba esett. — **Beödmény** a teljes sikert elégtelen hangja vonta meg. Az összjáték kielégítő volt.

Sz. S.

Hirek.

A város törvényhatósága f. évi decz. hó 15-én d. e. 10 órakor a „Pest város-hoz” címzett szálloda nagytermében rendkívüli közgyűlést fog tartani, melynek tárgyai lesznek: 1) az 1886-iki január hó 1-én esedékes tisztifizetések és egyéb illetményekre felmerülő 60 ezer forintnyi hiánytalan fedezése. 2) az utczavilágítás iránt elartott árverés eredményének el vagy el nem fogadása.

A rendőrséghez! A bekövetkezett fagyos idők folytán, mind minden évben, úgy most is figyelmeztetjük a rendőrséget, miszerint a háztulajdonosoknál oda hasson hogy házuk előtt a járdáról a havat első-pörtessék és a sikos helyeket hamu vagy homokkal behintessék. Erre még minden évben figyelmeztettük a rendőrséget, de az intézkedés rendszerint elmaradt. Mi azonban ennek dacára megteszük kötelességünket s óhajtanánk volna, hogy a rendőrség is tegye meg a magáét.

Rajcsics József 3-ik köri gazda a napokban udvarában puskáját sütögette s oly szerencsétlenül, hogy egy az utczán levő embert megsebesített. Tudtukkal, az ily kedvtelés a városban tilos s különben sem ügyetlen embernek való. Nem tudjuk megindult-e a vizsgálat. Bizonyára ezuttal nem, mert hiszen a vizsgálat csak ott indíthat meg, ahol nem kellene. Ez nálunk a szokás.

Eljegyzés. **Schwarz** Dániel helybeli elönyösen ismert kereskedő a héten jegyezte el magának **Schossberger** Lina k. a. Ujvidéken.

Ismét egy papi botrányt vagyunk kénytelenek konstatálni a katolikus hírvők épülésére. Pár héttel ezelőtt meghalt **Csáky Mihály** helyb. polgár, s özvegye rendszeren lefzetvén a temetési díjakat, az új plebános **Mamuzsich Véczó** nevű káplánját küldte ki a vegtisztetség megadására. A pap a piacról egész a nagytemplomig a gyász kísérettel haladt, de a templomnál letért az utról és a plebánia háta mögötti utczába fordult, helyét elhagyta, és a halottat pap nélkül vitték ki a temetőbe. A gyászoló család végtelen fájdalomra és a kiserő közönség megbotránkosására a pap a temetőben sem jelent meg, és az elhunytat beszentelés nélkül voltak kénytelenek átadni a földnek. Tessék ebből a Mamuzsichok lelke és tisztességadására következtetni, — mi már ismerjük őket, de ez esetet bátrak vagyunk az érsek ő eminentiájának becses figyelmébe ajánlani.

„**Adó- s illetékügyi kalauz**” czim alatt 1886. évi január hó 1-től kezdve Székely Simon helyb. könyvkereskedő kiadásában pénzügyi szakkönyvny jelenik meg **Róka József** p. ü. fogalmazó szerkesztése mellett. Az első füzet „mutatványul” már szétküldetett. Előfizetési ára egész évre 4 frt. Havonként kétszer jelenik meg. Ajánljuk az érdeklődők b. figyelmébe.

Dr. Horváth Mór készül országgyűlési beszédeit egy önálló kötetben kinyomatni. Előfizetési ár? (Beküldetett.)

Friedmann Szidónia kisasszony, fiatal hölgyeink egyik legszeretettelőbbja m. vasárnap jegyezte el magát **Dr. Fáy Samu** fiatal csabai ügyvéddel. Szívvel gratulálunk. **Kitüntetések.** **Ó császári királyi felségei:** 1. **Ferencz József** és I. **Vilmos** a maláta kivatát egészségi sőt feltalálóját és gyártóját, **Hoff János** urat Berlinben. (főúlet Ausztria-Magyarország részére Bécs, I., Graben, Breunerstrasse 8.) Europa csaknem valamennyi fejedelmének udvari szállítóját, kitüntették és pedig a német császár őt a konorarend lovagjává és kereskedelmi tanácsosává nevezte ki. Késztiményét mint gyomorerősítő sört megdicsérte, mint már boldog. bátyja; IV. **Vilmos** Frigyes király is tette őt felsege **Ferencz József** császár a koronás arany érdemkereszttel díszíté őt fel s így szót: „örvendek oly férfit tüntetheti ki, mint ön. S az udvari szállítói öklelével is megajándékozá. — **Dr. Konfeld F.** gyakori orvos számos rend lovagja Würzburgban vezet mondja: a **Hoff János**-féle maláta-kivonatnak és maláta-cokoládénak az anyag-cserére gyakorolt hatása kétségkívül. Innen van a táplálkozás és légzési szervek betegségeire való gyógyhatása. Majdnem valamennyi orvos, kik e gyártmányt ismerik, a legjobb eredménnyel használja a **Hoff János**-féle maláta-kivonatot. (Saját szavai.) **Hoff János** féle maláta kivatát a legjobb lelkiismerettel ajánlható minden betegnek. A **Hoff János**-féle maláta-kivonat az egész föld kereségén el van terjedve (27,000 raktár) Európa székvárosaiban levő főbb üzletek már több mint 20 év óta fennállanak, Berlin és Hamburgban 1859 óta Párisban és Bécsben 1861 óta Londonban Szt-Pétervárott és Budapesten 1862 óta.

Csarnok.

Horváth Mór első vendégföllépése.

Ha már Ivánka hallgat, legalább a Mór-czka fog beszélni. Mór-czka egyet gondolt s megtörtént: a szűbeszéd megessett. Képviselőnk beszédjét megjelente a jobb oldal. Háiba, a hihetetlen s váratlan dolog mindig megteszi a maga hatását. Csak **Tisza Kálmán** előtt nem volt váratlan ez a beszéd. Képviselőnk — a mint mondják — előre bejelentette a miniszterelnöknek a nagy eseményt. E célból meg is látogatta a miniszteri szobában. Bemutatta magát, mert a miniszter természetesen nem ismerte. (Elég, hogy Szabadkán ismerik.)

— En Horváth vagyok, kegyelmes Uram.

— Az nagyon rossz ajánló levél, kedves öcsém, Magyarországon ha valaki horvát.

— De hát én a szabadkai Horváth vagyok.

— Ott Szabadkán meg már annyi a horvát, hogy az ember alig győző válogatni bennük.

— De hát én a képviselő vagyok, kegyelmes Uram.

— Ah, az már más. Hát téged is az öt éves mandátum reménye hozott föl?

— Ugy van uram. Engem a mandátum hozott föl, én pedig a beszéde-met hoztam föl amit holnap el fogok mondani. Ha megengeded... bocsnat... ha megengedi kegyelmességed...

— Sohse önozz engem. öcsém, tegezz engem már életemben kisebb mamelek is.

— Köszönöm. Ha tehát megengeded, kegyelmes Uram, fel fogom neked előre is olvasni szónoklatomat, hátha megjegyezsed volna.

— Sohse bánásd azt, kedves öcsém, elég lesz azt egyszer is meghallgatnom a házbán.

... És a képviselő ur visszatette beszédét a pénztárczába s elment másnap a házba. Mondják igen rosszul érezte ott magát annyi idegen között. A portánál a ki nem akarta bebocsátani, szerencsésen legitímálta magát a mandátum hiteles másolatával. Oda benn a házbán senki sem kért tőle legitímációt ott sok más maga is örült, hogy már bejutott. Csupa felrándult, élet-halálra, akarom mondani: szavazásra kész mamelek volt az. Megannyi először rukolt be.

A mi képviselőnk odajutott valahogy a baloldalra. (A józan ember a baloldalt nézi a jobbnak.) Meg is szólítja rögtön egy vén kolléga:

— No öcsém, te is bizonyosan amolyan szavazógép vagy.

Fölbörzenkedik barátunkban az önértet s így replikáz:

— Dejszen, többnek készültem én ma mint szavazógépnek.

— Ugyan ugy-e? És minek?

— Beszélőgépek, bátyám uram.

— Aztán van-e hozzá kurázi?

— Hát bizony jobb volna per procura mondatni el. De hát végre is, ha kiálltam a mandátum költséget, majd csak kiállok még ezt a keserű poharat is.

— Pedig kell ám ahhoz bátorság, öcsém.

— Mihez? Beszédet mondani el?

— Nem, hanem ahhoz: a te beszédedet mondani el.

Hanem azért mégis elmondta. Bizony-bizony meleg volt a terem, rekkenő a lég. Már tudniillik a szónoknak, mert a beszéd nem az ellenzéknek fűtött be, hanem magának a szónoknak. Igaz ugyan, hogy nem is tudja, hogy elfoglaltságában mit mondott, de vizsgálató a dologban az, hogy a hallgatóság sem tudja.

Hát erről a dologról ne is beszéljünk. Megtörtént, tul vagyunk rajta: de mortuis nil. (Már tudniillik nem a szónok halt meg, az hála istennek él.)

Elmondta szónoklatát az öt éves mandátum érdekében önzetlenül, önzetlenül, mert hiszen az öt éves mandátumot ugye neki főzik. Sic vos, non vobis.

Tapsoltak, ahogy a beszédnek vége volt. Már tudniillik, nem azért volt vége hogy tapsoltak, hanem azért tapsoltak, hogy vége szakadt. A képviselő letörlé selyem zsebkendőjével veritékes homlokát s felkiáltott szeretettelő ösztinteséggel:

— Istenem, mégis csak könnyebb dolog a szavazás.

Egy sarcastikus kolléga oda száll a mandátum martyrjához:

— Mindent elmondta a tárgyról, öcsém?

— Dehogy, viszonoz emez, csak egy töredéket.

— Csakhogy olyan töredéket, a melyből a jobb részt elhallgattad, dömmögő amaz.

— Mindegy, viszonoz a szónok, csak hogyha otthon olvassák!

Es ugy is leszen. Habár a fővárosi hirlapok nem is vettek tudomást e nagy szónoklatról, azért odahaza a jó választók nagy örömben mégis kinyomatják a beszédet (a nagy öröm tudva levőleg néha veszélyes az elme-működésre). S így meg fog történni az, hogy ugyanazt a beszédet odafönt elnyomják s idelelt kinyomják.

Habent sua fata libelli.

A mi képviselőnk tehát most egy darabig rózsának nyugszik. Sajnos, hogy e rózsáknak szuro tövise is van. Ez a tövise egy „szárnyas szó” amit kolportálnak. A nagy beszéd után megszólítja ugyanis egy ellenzéki képviselő a mellette ülő társát:

— Ez a Horváth megérdemli, ugymond. az öt éves mandátumot, ha mamelek létre annak érdekében ilyen szép beszédre képes.

— Dejszen, viszonoz a másik, ez ugyan be nem jut többé a házba. Azt Tisza meg nem engedi.

— S miért nem?

— Mit gondolsz, barátom? Egy mamelek a ki ki meri nyitni a száját! **Cornelius Petra.**

Közönség köréből.*)

Tek. szerkesztő ur!

Tisztelettel kérem sziveskedjék becses lapjában az alábbi felszólalásnak tért adni.

A „Szabadság” még minden számban felszólalt azon visszaélés ellen, melyet a színházban néhány péholyban s különösen a tiszt kar néhány tagja elkövetnek. Meg vagyok róla győződve, hogy a tisztetek nagyobb része is elítéli azon rakonzátlanokodókat, kik a színházba csak csendzavarás és henczegés végett mennek, de tényleg azon nézetben van egy-kettő közülök, hogy a tiszt kardbojttal össze sem fér a színházban való tisztességes viselet. Ugy látszik rendőrségünk fejei gyávák arra, hogy a garázdalkodókat kivezettessék; a ténparancsnoksághoz fordulunk tehát, sziveskedjék hatáskörében minden elkövetni, hogy a tisztikar egyik-másik tagja közbeszólással és privát mulatozással ne zavarja a színi előadást. — Elvégre is a közönség nem az ő garázdalkodásukat nézni megy a színházba, hanem ott művelzetet keres, melyt semki sincs jogosítva megzavarni.

Kiváló tisztelettel. X.

*) E rovat alatt a közérdekkel összefüggő közlemények díjtalanul, a bekioldó felelősége mellett közölhetnek. Szerk.

Felelős szerkesztő és fapulajdonos:

Szalay László A.

